

Svenka Savić, prva je profesorka emeritus Filozofskog fakulteta Univerziteta u Novom Sadu. Ovo je jednostavan iskaz o činjenicama koji zasigurno ne pokazuje koliko je energije, truda, upornosti, zagovaranja trebalo uložiti da bi postao istinit.

Krajem prošle godine novosadski Filozofski fakultet objavio je zbornik u čast Svenke Savić koji je, obuhvatajući različite domene njene nastavne, naučne i stručne delatnosti deo ovog napora učinio vidljivim. Zbornik je uredila Vera Vasić. Tekstovi poznatih autorki i autora iz oblasti lingvistike, psiholingvistike, slavistike, teorije rodnosti, filozofije, teorije književnosti, teologije pristigli sa raznih strana sveta, svrstani su u pet tematskih blokova: gramatika i diskurs, društvo, kultura i diskurs, rod i diskurs, mediji i diskurs i primenjena lingvistika i diskurs, nastojeći da obuhvate širinu i raznovrsnost njenih teorijskih interesovanja.

U uvodnom tekstu *Izgrađivanje akademske zajednice: 1960-2010* Svenka Savić kroz svoju profesionalnu biografiju govori o mehanizmu uvođenja novih naučnih disciplina u postojeću akademsku zajednicu koje se uvek dešava zahvaljujući pojedinačnim doprinosima. U drugoj polovini 20. veka došlo je do interdisciplinarnog proširenja u proučavanju jezika koje je lingvistiku ukrstilo sa drugim humanističkim disciplinama: psihologijom, sociologijom, etnologijom, antropologijom itd. Ovo redefinisavanje naučne paradigme (koje nije pogodilo samo lingvistiku već i druge strogo omeđane naučne discipline) prepoznato je i u našoj akademskoj zajednici upravo zahvaljujući delom i njenim naučnim zalaganjima. Na tom osnovu formirana je i inetrdisciplinarna akademska zajednica a kao legitimne studijska disciplina uvedena je psihologvistika i nešto kasnije diskurs analiza.

Ako je za razumevanja legitimisanja novih naučnih disciplina pored pojedinačnog angažmana neophodno aktivirati i kontekstualno polje samog društva i politike, ovo važi još i mnogo više kada se radi o istraživanju odnosa roda i jezika.

Pitanje standardizacije jezika nikada nije neutralno pitanje i u tom procesu uvek se da rekonstruisati aktuelna hijerarhija odnosa moći, ideološki i politički ambijent. Otkrivanje i dekonstruisanje patrijahalne matrice za vidljivost žena u javnom i službenom jeziku pokazuje stoga kako su dominantne i zvanične ideologije postavljene i koji im interesi leže u osnovi.

Odnos roda i jezika, borba za rodno senzitivnu upotrebu jezika u javnom diskursu samo je jedan aspekt delovanja Svenke Savić usmerenog na dekonstrukciju «muškog jezika» i muškog pogleda na svet u kontekstu borbe za ravnopravnost polova. Ovde je zapravo mesto iskoraka iz čisto teorijske ili akademske sfere u polje političkog akcionizma i društvenog angažmana. Osnivanje *Ženskih studija i istraživanja* kao visokoškolskog alternativnog i interdisciplinarnog obrazovnog programa u kome su se od 1997. godine obrazovale desetine žena a potom i uvođenja Rodnih studija kao studijske grupe pri Asocijaciji cenatra za interdisciplinarnu i multidisciplinarnu studije i istraživanja na novosadskom Univerzitetu deo su tog angažmana. Zbornik u čast Svenke Savić ne bavi se konkretno ovim delom njenih aktivnosti ali jedan blok tekstova posvećen je istraživanju odnosa roda i diskursa.

Tekstovi Ursule Dolešal, Monike Heler, Rade Iveković, Jasmine Lukić i Adeline Sančez Espinoza, Eve Bahovec, Jadranke Grozdanović, Eržebet Barat, Zilke Spahić Šiljak i Nadežde Silaški iz različitih perspektiva tematizuju predstavljanje žena u javnom diskursu, njihovo prisustvo ili odsustvo u književnosti, filozofiji, politici, teologiji i popularnoj kulturi.

Eva Bahovec u tekstu pod nazivom *Prevoditeljke – izdajnice*, određujući feminizam kao epistemološki projekat, «kao opoziciono, potencijalno subverzivno saznanje koje se suprotstavlja vladajućim idejama i preispituje kanon unutar različitih akademskih i umetničkih disciplina» istražuje koliko je kanonizacija jezika bitno područje feminističkih interesa. Na primeru *Drugog pola* Simon de Bovoar, knjige koja je promenila istoriju feminizma, pokazuje se koliko je neprecizno prevođenje uticalo na recepciju i ineterpretaciju njenog dela i isto tako, na primeru termina pol, rod i polna razlika koliko nekritička upotreba važećeg žargona kao jemca autentičnosti može biti isključujuća već na nivou samog pojma.

Rada Iveković se, kroz analizu mirnodopskog slučaja «islamske marame» u Francuskoj, te manje mirnodopskih okolnosti podele Indije i raspada Jugoslavijne, problematizuje pitanje ženskog tela kao mesta pregovora o nacionalnoj teritoriji i vlasti koje koriste kako sama država tako i «identitarni» pokreti koji joj se suoportavaju. Jasmina Lukić i Adelina Sančez Espinoza reaktualizuju metodu pažljivog čitanja (close reading) izmeštajući je iz njenog prvobitnog konteksta unutar nove kritike. Kroz različita feministička čitanja Džejn Ejr, inače omiljenog romana feminističke kritike, autorke demonstriraju kako se metoda pažljivog čitanja može preoblikovati i funkcionalizovati unutar feminističkih i rodnih studija.

Tekstovi Eržebet Barat i Zilke Spahić Šiljak se kreću o okvirima diskursa teologije ili mesta ukrštanja feminizma i teologije. Eržebet Barat kroz kritičku analizu *Poslanice kardinala Racinger* iz 2004. godine razotkriva njenu dominantno patrijahalnu logiku, a Zilka Spahić Šiljak daje pregled feminističke teološke kritike u judejskoj, hrišćanskoj i islamskoj tradiciji.

Na kraju u ovom kontekstu treba pomenuti i tekst Nevene Silaški koji se bavi predstavljanjem žene u medijima, i analizom jezika disciplinarnih praksi koje iz njih proističu i nameću se ženama. Konceptualizacija ženske lepote kroz metaforički scenario rata kada se radi o očuvanju lepote i posebno uklanjanju celulita («objavite rat celulitu» .i sl.) poslužiće kao ilustracija teze o androcentričnom definisanju ženske lepote u terminima poželjnosti unutra patrijahalnog društva.

Iako temat posvećen odnosu roda i diskursa sadrži svega nekoliko tekstova, nema sumnje da je i ovaj jednostavni rez kroz različita teorijska polja pokazao kako je feminizam s kraja dvadesetog veka reorganizovao polje teorije i destabilizovao pojmove koji su smatrani neupitnim. Polna razlika vertikalno preseca sve druge razlike i "umeće" se u svako teorijsko pitanje preformulišući ga kao pitanje o moći, odnosno, kao političko pitanje.